

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

BUTLLETÍ INFORMATIU N° 66-67

DESEMBRE-GENER 1990

PRENSA
TORONA

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

Butlletí informatiu N° 66/7

DESEMBRE-GENER 1990

Lloret de Vistalegre

Dipòsit Legal: PM 623/79

ADREÇA

Costa des Pou, N° 13

Lloret de Vistalegre

IMPRESSIÓ

"Apóstol y civilizador"

Petra

EDITORIAL

BESTIARI

Què és estat de ric i pobre
en una nit es meu ca:
ahir no volia pa
i avui ja menja garrova.

Un ca, com ha tornat vei,
està a un racó retirat;
si no pega qualche llatr,
ningú se recorda d'ell.

¿Això que és es ca de bou
que em volíeu aferrar?
Messions gos a posar
que jo el muny i no se mou.

Els articles publicats a aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

"Es Pi Gros" no vol entrar en cap tipus de polèmica sobre els escrits apareguts a la revista. Però creim que és un deure informar el poble de tot el que, de qualque manera, en fa referència.

Pensam que no són bons per a Lloret aquells escrits que, més que informar, deformen i deterioren la realitat; però això no vol dir que no s'hagi de dir la veritat i és bo que surtin a la llum tot tipus d'opinions sobre afers locals. Es bo el diàleg. Però provocar situacions tibants i distorsionar els fets només provoca una tensió innecessària entre els veïns, gens positiva per a la convivència. No es pot amagar la veritat sota discussions per treure a llum problemes personals. Aquestes darreres setmanes Lloret viu un desconcert provocat per la poca maduresa i la irresponsabilitat d'aquelles persones que tenen com a deure, precisament, crear un ambient on la convivència i el respecte han de ser senyeres capdaveres de llur actuació.

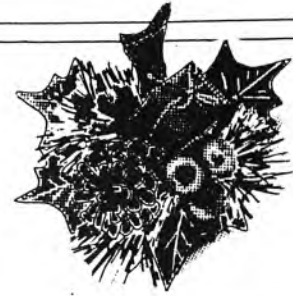
Esperam que, amb una visió global dels fets, es puguin treure conclusions per tal d'esmenar els possibles errors que provoquen aquesta situació. "Es Pi Gros" desitja ser, senzillament, un mitjà on es pugui seguir creant una comunitat més informada, tret bàsic, aquest, per esdevenir una societat més justa. ■

ES PI GROS

LES SEMPRE FESTES DE NADAL

Estic escrivint en plenes Festes de Nadal quan tot és e-revoltat d'un núvol que crea un ambient distint a la resta de l'any. Hi ha poca gent per les nostres contrades que aquests dies no canvii una miqueta la seva vida rutinària de cada dia. Ens agrada a tots fer festa: Hem posat el betlem, alguns tenen un arbre de Nadal dins la sala bona de la casa, quasi tots anam més que soldols, la porcella i l'indiote han estat menjars comuns a les nostres taules, i el torró, el cava i els bons vins han enrodonit les moltes vegades difícils digestions. Anàrem a Matines, la xocolata desfeta endolcís el nostre paladar obrint l'època de les llepolies. Ens hem extasiat davant la il·luminació d'enguany que ha estat l'enveja de tots els pobles veïns per haver superat en molt la seva pobra imatge nadalenca.

Tot això crec que puc dir que està bé, és clar que el que ha tingut una indigestió ho ha passat malament, però les festes duen uns complementos que ens ajuden a celebrar-les. Però cal dir que això no és la festa. No hi ha festa a una casa perquè facin un bon dinar, no; fan un bon dinar perquè hi ha festa que encara que pugui semblar igual no ho és, ni d'un bon tros.

Nadal és quelcom més que tot aquesta amalgama de coses. No val dir que ha estat un Bon Nadal perquè hem fet bones Matines, molt solemnes i amb bona interpretació de tots els protagonistes; aquesta seria una manera de fer les coses sense sentit. Nadal és una trobada amb Déu i amb els germans. Un reviure aquell "Glòria a Déu

a dalt del cel i pau a la terra als homes de bona voluntat". És veritat que no sempre hi ha homes de bona voluntat aquí a la terra, ho veim molt sovint i no necessàriament hem de recórrer a les fonts d'informació típiques, basta que entrem als bars, passegem pels carrers del poble, entrem a dins les cases... i escoltem les converses de la gent: Avui es parla molt dels altres i precisament no de forma agradable, es traïen amistats, es tallen mans obertes i esteses disposades a ajudar, es cerca carronya -moltes vegades inventada- per desprestigiar les persones bones o al manco que ens han volgut bé i moltes altres coses que fan difícil la trobada nadalenca de la humanitat amb ella mateixa i amb Déu.

És clar que també hi ha per-

sones bones, perquè on hi ha una mà oberta, tant si és per donar o per rebre, allà hi ha una persona bona; un amic és una persona bona, el que sap treballar perquè els altres estiguin bé de precís és una bona persona. Que seria d'hermós que totes les persones bones s'unissin per crear un ambient agradable! Passaria una cosa: que totes les altres persones, o bé canviarien o desapareixerien del mapa; i no es tracta de llevar ningú del mig, sinó que cada un veuria el ridícul que fa i aniria més alerta al sortir a rotlló. Llavors sí que seria un bon Nadal i ens sentiríem satisfets.

Us desitjo que hagueu passat un bon Nadal i que passeu un fel·liç any 1990.■

Santiago Cortès i Forteza

NADAL EM FA MEDITAR

La ciència em diu que el diàmetre del sol és cent nou vegades superior al diàmetre de la terra, i la seva grandària ho és un milió tres-centes mil.

Ara bé, malgrat la seva grandor, el sol sa dalita besant les floretes del camp banyades per la serena, i entra, cada matí, dins ca nostra per donar-nos amb la seva llum el *bon dia*.

Tot l'univers és petit per comprendre la grandesa de Déu; això no obstant, EL QUI ES LA PARAULA DE DEU S'HA FET HOME I HA PLANTAT ENTRE NOSALTRES CA SEVA.

És el que celebrem per les festes de NADAL

- arraconant l'odi,
- insistint en l'amor,
- encenent il.luminàries,
- jugant a fet el Betlem,
- cantant l'*Adeste, Fideles*,
- desitjant-nos les bones festes.

¡Que ben conformada està la nit enllumenada per les estrelles!

Tot i això mai no ho serà tant com ho és la bellesa d'un nadó dormit sobre el pit de sa mare.

- Jo crec en Déu que ha creat el cel i la terra,
- en canvi, l'estim ja que el conceb

FET HOME adormint-se en braços com es dormen, encara, els meus dos fills

Per a la Humanitat Nadal significa:

-DEU S'HA FET GERMA DE L'HOME.

Per a Déu Nadal significarà que

-L'HOME ES RECONeix FILL DE DEU

I VIU I CONVIU COM PERTANY A LA SEVA DIGNITAT.

-*Si no estimam l'home que veiem, ¿com estimarem Déu que no veiem?*

NADAL, esperança de l'home en Déu.

NADAL, temps d'espera de Déu, esperant l'home...; fins quan...?

*Que caiguin a terra
tots els murs de la terra
per donar pas a la pau.*

Agustí Serra i Soler

Nadal de 1989

Associació de la Tercera Edat

AGRAÏMENT

L'Associació de la 3ª Edat de Lloret vol agrair públicament a la direcció de la revista local "Es Pi Gros" el fet d'haver-li de dicat quasi complet el darrer número. És veritat que intentam posar tota la nostra bona voluntat perquè l'Associació vagi endavant però així i tot reconeixem que es poden fer moltes més coses i demanem col.laboració de socis voluntaris per aconseguir-ho; però també sabem que de les coses que van bé quasi sempre se'n parla poc, mentres que de les que van malament en parlem més; però aquesta vegada la revista "Es Pi Gros" ha sabut valorar la nostra tasca i ens n'alegram i ho agraiem. Fins i tot Na Ben Vista, que sempre troba que dir a tot, ens alaba i manifesta que es vol fer sòcia de l'Associació. Per tant, moltes gràcies revista "Es Pi Gros" i que aquest mitjà de comunicació sigui un medi d'informació i un lligam de germanor dins el nostre poble que és el mateix que intenta i vol esser la nostra Associació.

BONES FESTES I FELIÇ ANY NOU

L'Associació vol desitjar, amb un poc de retràs, les Bones Festes i un Venturós i Feliç Any Nou a tot el poble de Lloret i en especial a totes les persones majors, malalts i socis de l'Associació, i que el somriure del nin Jesús faci alleujar les penúries, incomprendions i soledat de les persones majors.

GRAN XOCOLATADA

Per celebrar les festes de Nadal, l'Associació va organitzar el dia 1 de gener passat, Festa de Cap d'Any, una gran xocolatada amb coca i torrons a la que foren convidats tots els socis i persones majors.

LOTERIA PRIMITIVA

A l'entremig de la xocolatada es repartiren els premis guanyats a la Loteria Primitiva dins l'any 1989.

EL BINGO

Contents de la gran acceptació del joc del bingo al nostre local, agraint a totes les persones que passen la seva estoneta agradable i amb el desig que seguesquin disfrutant, però també pensant amb altres persones no aficionades al bingo, i amb l'intenció de poder donar gust a tothom, dos dies a la setmana en lloc de jugar al bingo es jugarà a altres jocs. Això també representarà un descans per als qui canten el bingo que així mateix arriba a ser cansat.

Els dissabtes i festes, que es quan hi ha més gent, i si no s'han de projectar vídeos, es jugarà al saló del televisor, per donar lloc a la tertúlia o a altres jocs a la sala del bar.

Esperam que ningú es molesti

ja que no és aquesta la nostra intenció, sinó complaure al màxim els gusts de la majoria de socis.

PRÒXIMES ACTIVITATS

Com a pròximes activitats pensam anar a veure la comèdia de Xesc Forteza "Jubilat ve de jubileu", i a finals de gener (concretament dia 28) anirem al "Castell del Comte Mal" (Son Termens).

Així mateix procurarem col.laborar amb les festes de Sant Antoni, dels Darrers Dies...■

Antoni Niell

ACLARIMENT

En el darrer número es publicà que ja érem 340 socis. Fou un error ja que la xifra exacta és de 240, si bé dins el mes de gener ja hi ha un grup de noves sollicituds.

Prensa Forana

El divendres dia 15 es varen celebrar eleccions a l'Associació de la Premsa Forana a Sant Joan. En Carles Costa, company de la revista «Sant Joan» resultà elegit president pels propers dos anys. Abans de l'elecció s'havia celebrat una assemblea general ordinària

NOTÍCIES LOCALS

NOVEMBRE

- Dia 1. Fou la Festivitat de Tots Sants i com cada any per aquesta data la majoria de la gent va anar a fer la visita al cementiri.
- Dia 22. Dia de Santa Cecília, Patrona de la Música.
- Dia 23. Morí madò Magdalena Picornell Verd, *Blanca*.
- Dia 28. Va morir l'amo En Julià Fontirroig, *de Ca Ses Ferreres*.
- Dia 30. El *Diario de Mallorca* informa d'una polèmica entre la Comissió de Música i la Parròquia.

DESEMBRE

- Dia 1. Notícia al *Diario de Mallorca* informant de la instal·lació d'enllumenat a les pistes del pati de l'Escola.
- Dia 2. Noces de Gabriel Gelabert (*de Can Bosseta*) i Maria Tomàs (*de Ca N'Ignasi*).
- Dia 6. Naixement de la filla d'En Tomeu Munar (*Ferragut*) i N'Antònia Riera.
- Dia 8. Morí l'amo N'Antoni Amengual, (*de Son Gelabert*).
- Dia 9. Morí madò Magdalena Martorell Jaume (*de Can Company*).

- Dia 10. Festa de la Mare de Déu de Loreto.
- Dia 15. Ple Extraordinari de l'Ajuntament.
- Dia 18. Es reparteix per les cases una postal nadalenca en la qual l'Ajuntament desitja els *Molts d'Anys*, convidant també a la xocolatada de la Nit de Nadal.

Dia 22. A l'Escola posen vacances.

Dia 24. Nit de Nadal. Matines i, a la sortida, xocolatada a la Plaça de l'Església. S'estrenà l'estrella il·luminada que s'havia instal·lat a la mateixa plaça.

Dia 25. Dia de Nadal.

S'ESTANC

tabacs, revistes
i papers

OBRES A LA CASA DE LA VILA

A primeries del mes de gener començaren les obres de remodelació del local del segon pis de la Casa de la Vila per tal d'adequar-lo com a Arxiu Municipal.

El cost total de l'obra és de 1490.720 pta.; de les quals el Consell Insular n'aporta el 85% i l'Ajuntament el 15% restant.

PROJECTE

El Consell Insular de Mallorca ha concedit ajuda tècnica a l'Ajuntament de Lloret per a la redacció del projecte de canalització de les aigües netes i residuals.

Poc a poc, la fesomia de la plaça Jaume I va canviant. A hores d'ara i a manca dels detalls, falta empedrar-la i col·locar-hi els bancs.

En els temps actuals i amb un Servei de Recollida de Fems que abasta tot el poble, així com els dels voltants, resulta il·lògic que encara hi hagi persones que continuïn utilitzant els nostres pinars i garrigues com simples abocadors.

El tros de Sa Comuna en el Camí de Ca S'Anglès n'és un bon exemple. Rentadores, cuines, televisors i un llarg etcètera en són la mostra. Caldria prendre mesures i, sobretot, retirar totes les deixalles que ara hi ha.

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

Dia 6 de desembre va nèixer Antònia Munar Riera, filla de Bartomeu Munar i Antònia Riera. Enhorabona!

Dia 8 de gener nasqué Joan Pau Ramis Gomila, fill d'Andreu Ramis i Antònia Gomila. Enhorabona!

MATRIMONIS:

El passat 2 de desembre es casaren Gabriel Gelabert i Maria Tomàs. Enhorabona!

Dia 6 de gener es casaren Joan Llabrés (de Maria) i Maria Rosselló. Enhorabona!

DEFUNCIONS:

Dia 28 de novembre morí Julià Fontir-roig Real, als 78 anys. Havia nascut el 31 d'agost de 1911. Descansi en pau!

Dia 8 de desembre ens deixà Antoni Amengual Picornell, als 96 anys. Havia nascut el 13 de gener de 1893. Al Cel sia!

Dia 3 de gener morí Catalina Martorell Mateu, als 67 anys. Havia nascut el 12 de maig de 1922. Descansi en pau!

(Font: Règistre Civil)

PORTADA

Casc de bronze trobat a Son Gelabert de Dalt. Fotografia: *Historia de las Balears*, Volum I (Ed. Formentor, 1989).

FESTES

Les festes oficials per a l'any 1990 a les Illes Balears són les següents:

1/gener	Any Nou
6/gener	Els Reis
13/març	Divendres Sant
1/maig	Festa del Treball
25/juliol	Sant Jaume
15/agost	L'Assumpció
12/octubre	Festa Nacional
1/novembre	Tots Sants
6/desembre	Dia de la Constitució
8/desembre	La Immaculada
25/desembre	Nadal
26/desembre	Segona Festa de Nadal

Pel que fa a Lloret, les festes locals seran:

8/agost	Sant Domingo
10/desembre	N ^a Sra. de Loreto

SOLUCIONS

1	E	D	I	F	I	C	A	D	O	R	S		
2	D	E	M	A	V	R	A	L	L	I	T	A	
3	V	L	A	A	C	A	R	I	D	S			
4	L	I	G	A	L	A	V	I	A				
5	A	M	I	C	L	L	A	C	A	L			
6	D	I	N	E	R	A	D	A	V	R			
7	O	T	A	N	O	C	I	V	I	L	A	R	
8	R	A	I	R	S	A	N	A	L	O	M	I	A
9	R	I	A	L	L	A	T	S	M				
10	S	R	A	V	O	R	A	L					
11	E	F	A	D	O	M	A	S	L				
12	A	L	C	A	P	A	R	I	A	R	S	O	

P
R
A
E
L
O
S
N
O
M
O
P
I
N
L
E
B
E
T
G
O
L
G
I
A
T
I
A
S
O
N
A
M
A
C
O
T
M
G
I
A
N
O
S
O
R
J
I
N
E
B
R
A
N
S
O
R
N
U
S
R
M
O
N
C
L
O
D
U
M
I
G
I
T
E
F
J
A
N
A
R
G
U
I
A
N
O
S
T
C
O
R
A
Z
O
N
D
E
N
A
E
R
L
U
T
N
E
R
O
P
A
M

5	+	3	:	4	=	2
+		x		+		
3	+	3	-	1	=	5
:		-		+		
2	x	4	-	2	=	6
=	4	=	5	=	7	=

xafarderies

de na Ben Vista

Na Ben Vista no és beneïta, no en té cap pèl. Sempre he viscut a *Llorito* i ja no me n'aniré, en no ser quam me duguin al trast que tenc just arribant a Sa Comuna a mà dreta. Mirau que fa molts d'anys que hi visc -estic com empegueïda de dir-ho- però crec que poques vegades havia vist sa gent tan malhumorada com ara. Pareix que tothom va emprenyat, tothom vol tenir raó i no volen sortir des seu solc, com aquells ases vells i caparruts. Jo no sé si fins i tot es batle el podrà arreglar, en aquest desve ri; ell no hi ha déu que no es pensí ser l'a mo de les faves. Hi ha massa gent que vol arreglar ses teulades des veïnat i té ca se va que s'esbuca. Si es meu padrí aixecàs el cap sé cert que n'amollaria quatre de ben fresques a aquests bergants enverina-dors.

S'EMBULL, S'EMBULLARÀ ELL MATEIX

L'altre vespre passejava per aquell ra conet del poble i vaig pegar una ullada al preus d'aquells trossets de carn que en diuen *Pepitos* i *Homburgueses*: això és un en ganya-ropits. Tres-centes i pico de pesse-tes per un trosset de lлом tan prim com una agulla; i no en parlem dels *combinats*. A-quest sinever -amb el xerrar ho vaig conèi-xer- vol fer els doblers massa aviat. Jo crec que els joves s'hi haurien de pensar un poquet més a l'hora d'anar a menjar o beure. Jo no hi tornaré pus mentre no bai-xin els preus. Ja ho deia jo...

NO HI HAVIA ARBRE DE NADAL

El véreu en aquell rètol lluminós? I aquella estrella damunt la cisterna? Era d'a llò més maco. Supòs que degueren llegir el

full que aquesta revista va posar sobre ai-xò dels arbres. No feia massa bon efecte tallar un pi ben fet per llavors tirar-lo. Maldament n'hi hagi molts a Sa Comuna, Na Pintoza ha de donar llum: Si tots els llo-ritans en tallassin un, aviat no hi hauria Comuna.

QUIN FANGUER!

Aquests joves a vegades pareix que tenen la xaveta enmig de les cames: on s'ha vist mai posar terra banyada per fer el fo-gueró dels *Quintos*. Una cosa que és tan gua pa: la festa d'aquests al lotells i la fei-na que fan, és una llàstima que per aques-tes coses l'hàgim de criticar. Però la bru tor és la brutor, maldament la intenció fos una altra.

LA PLAÇA

Ell encara no està acabada i els qua-tre de sempre ja critiquen com quedarà. I és que n'hi ha que sempre troben que dir al que fan els altres i no miren dins ca se va.

Ara que, la veritat, jo l'hagués feta al mateix nivell d'abans, i menys ciment i més verdor. Uns bons jardins amb arbres i rosers, bancs per seure i fer la xerradeta, i un brollador enmig perquè refrescàs un poc l'ambient. Això és el que fa falta a Llorito.

¡MÚSICA, SEÑORES!

Xerrant d'ambient, un bon ambient se respira per aquí. N'hi ha qualcun que amb això de la música va ben *enfubiolat*. I lo boés que no és per cap *fubiol*, sinó per un piano. I això que diuen que "*la música a*

mansa a las fieras".

SAN FRANCISCO

Fa devers deu anys tothom trobava que l'edifici de l'escola era massa vell i que n'havien de fer una de nova. L'Ajuntament en va fer una de nova.

Fa devers deu anys tothom trobava que un mestre era massa poc per a Llorito. El Ministeri n'ha enviat fins a quatre.

Idò ara tothom haurà de trobar que aviat faltaran al.lots. Entre que en neixen pocs i la moda que ha pegat als papàs de dur-los a Sant Francesc, aviat tocarà a mes tre per alumne. I és que deu fer molt guapo, això de dir "Es meu fill estudia a San Francisco".

ELECCIONS

El mes passat ja en vaig parlar i això que falta més d'un any perquè hi torni haver eleccions; però se veu que n'hi ha que les volen guanyar i ja les han començat a preparar.

La darrera que m'ha arribat és que En Miquel "Lleter" torna tenir com a juguera política i que ja ha rebut proposicions per tornar-se presentar.

I si vos contàs tot el que sé, si que em murmuraríeu: N'hi ha més de quatre que fan cametes amunt i cametes avall sobre aquests assumptes. I és que a l'hora de pin tar-la tothom hi vol esser.

VA DE PINTORS...

I parlant de pintar. Vaig llegir per un diari que a Don Santiago Cortès el volien fer bisbe. Ja ho deia jo que aquest home arribaria a qualque part! I és que sap tantes coses! Ara veig perquè està tan poc temps devers la Rectoria. Els maldecaps que deu tenir! Jo encara passaré una part de rosari per la seva animeta. Encara el veurem bisbe!

SON BOLÓ

Ell jo no sé que putes s'hi deu pastar allà dedins? Fa uns mesos ja ho vaig dir i ningú m'ha contestat. Abans que s'obris ja

veia que allò podria ser negoci; per això ho vaig publicar a aquesta revista. M'agradaria saber si els senyors de l'Ajuntament no llegeixen "Es Pi Gros" o tot això els ve massa gros. Seria ben necessari que passassin per allà, almanco sabrien de què van. Per cert, i diguin el que diguin, la fesomia de la possessió ha canviat, i no per bé com podeu suposar.

ES MOLINS I LOS MOLINOS

Fins ara Llorito tenia un lloc que tot hom coneix per Es Molins. Un temps n'hi havia més que ara i els utilitzaven per fer farina; després el negoci degué deixar d'esser-ho (la veritat és que la feina de moliner no ho va esser mai, un negoci) i tots els molins restaren abandonats. Només quedaren les torres (sense aspes, sense moles) com a testimoni d'una altra manera de viure i de fer les coses. No fa massa anys, encara esbucaren una de les torres que quedaven.

Idò ara també tendrem una zona amb molins que supòs que es dirà *Los Molinos*, almanco jo n'hi he vist dos. Estan a l'entrada de Llorito, venint des de Pina i per devers Ca Ets Alemany.

I xerrant d'alemanys, Llorito, entre estrangers i gent pitjor que aquesta, s'ha com a internacionalitzat. No sé si això és bo o no, però el que sí és cert és que ja no és tan tranquil com abans. *Little Parrod of Happy View*, he dit, *good bye*. ■

PATRIMONI

EL RECTOR DE SA POBLA, UN INDIVIDU PERILLÓS PER AL PATRIMONI

Andreu Ramis

La polèmica suscitada entre l'actual rector de Sa Pobla i part de la població d'aquesta vila entorn a les alteracions i destrucció de part del patrimoni parroquial és o hauria d'esser un senyal d'alerta per a les institucions i persones responsables del patrimoni eclesiàstic.

Afortunadament, sembla, que aquesta vegada la pressió dels feligresos, l'encertada decisió de fer públic el perill a través de la premsa i la intervenció de les autoritats eclesiàstiques han aturat o postergat el desbarat. Tot i així creim oportú alertar les autoritats perquè extremen la vigilància.

L'actual rector de Sa Pobla ha demostrat esser un individu extremadament perillós pel que fa al patrimoni ja que la polèmica actual només és una botó de mostra en la seva dissortada trajectòria.

El fet és que durant la seva estada a la Parròquia de Llorito demostrà fefament que, o bé per excés de zel canònic o bé per manifesta ignorància estètica, era capaç d'endur-se'n per davant segles de tradició i arrasar elements del minvat patrimoni parroquial. Només com a mostra de la seva "passada" es pot ressenyar:

- Destrucció de la casa rectoria amb una intervenció desproveïda de qualsevol respecte per l'arquitectura tradicional i per l'entorn. La intervenció promoguda pel Sr. Mulet acabà amb paviments i façana d'una de les poques cases que al poble encara mantenien el caràcter de l'arquitectura popular.

- A l'església, i com a assaig del que ara vol fer a Sa Pobla, traslladà la pila baptismal de la capella de Sant Sebastià al presbiteri.

- Tot seguint amb aquest esperit "renovador" substituï els antics salmons de vidre tallat que il·luminaven la nau central i les capelles de l'església per unes lluminàries de ferro difícilment qualificables.

- Difícil de qualificar és també l'embetumada de color gris de la qual proveï els baixos de l'interior de l'església o el folre de fusta de la part inferior de l'anomenada capella fonda.

- La plausible restauració del paviment del cor, de pedra Santanyí, va acabar en una substitució del noble material per un enrajolat que redundà

en una pèrdua de qualitat estètica.

- Els efectes arribaren també al campanar ja que, amb l'afany de reforçar-lo, s'ompliren totes les juntes de les peces amb marès de ciment portland, trastocant d'aquesta manera el color originàriament ocre en una nova tonalitat grisosa.

- Finalment i com a mostra del respecte pels béns, es destruïren les massotes del campanar. Aquesta flagrant pèrdua del patrimoni etnològic local es produeix quan a altres indrets es conserva i fins i tot és motiu d'exposicions. Els responsables haurien d'esser també coneixedors que elements com les massotes, les cam-

panes i els seus tocs són objecte d'estudi per part d'importants erudits en els països civilitzats.

Aquest llastimós repertori només és, com dèiem al principi, un senyal d'avís per tal de fer conèixer en mans de qui es deposita el patrimoni cultural i artístic d'aquest poble. Aquesta denuncia no presuposa tampoc una negació del pas del temps ni de l'adaptació a les seves circumstàncies.

L'objectiu de la nota és recordar, als responsables del patrimoni en general i al rector de Sa Pobla en particular, que al diccionari també hi figuren els mots restaurar i rehabilitar. ■

Andreu Ramis, etnòleg, és membre de l'Institut Català d'Antropologia.

HI HA PERSONES MÉS PERILLOSES QUE EL RECTOR DE SA POBLA

(a propòsit d'un escrit de n'Andreu Ramis)

Felip Munar i Munar

L'article de n'Andreu Ramis publicat al passat núm. 32 de la Revista EL MIRALL no només falseja la realitat, sinó que demostra la manca de sensibilitat d'una persona envers els problemes i la mateixa convivència d'un poble. Volem dir que durant l'època en què Miquel Mulet va ser rector de Lloret va existir un Consell Parroquial i totes les decisions eren preses conjuntament: unes vegades per majoria absoluta i d'altres per majoria simple, però d'una forma democràtica. El rector mai va imposar el seu criteri en el tema de les obres de restauració de la Parròquia, i és d'una mesquineça impresentable criticar-lo d'aquesta forma pel que va fer al nostre poble.

Lloret, un poble que honra els seus avantpassats. Acte de proclamació de fill il·lustre a Mn. Agustí Puigserver, i de fill adoptiu a Mn. Gaspar Munar, octubre 1989. (Foto cedida per la revista "Es Pi Gros").

El Consell Parroquial -he pogut parlar amb set persones de les nou que el formaven- rebutja en la seva totalitat l'article i qualifica d'incomprensible la postura presa per n'Andreu, totalment fora de lloc. El Consell no es pronuncia sobre els afers de Sa Pobla perquè els ignora, però sí que dóna suport fefaentment a totes les obres de millora que l'anterior rector va fer a Lloret.

Refutam els punts que consideram que no s'ajusten a la realitat i els expo-

sam per tal que qualsevol persona pugui emetre un judici -si és que d'això es tracta- coneixent l'altre punt de vista:

-El trespol de la casa rectoria estava fet de grava i ciment, era gratellat i la brutor s'incrustava dins els forats que deixaven els grans; la façana queia a trossos i es va restaurar amb les finestres folrades de marès.

-La pila baptismal de la capella de Sant Sebastià romania al fons de l'església i quan es portaven a terme els

actes sacramentals del baptisme, la gent havia de col·locar-se entre els bancs ja que a la capella només hi caben unes deu persones. El trasllat de la pila al presbiteri era una necessitat i ningú en cap moment va considerar que fos un atemptat al patrimoni ja que d'aquesta manera se li donava la importància que mereixia. Lloret, com tants altres pobles de Mallorca, no té baptisteri i es va considerar que el lloc ideal era el fals portal del presbiteri.

-Els antics salomons de vidre tallat romanen a la rectoria i demanaríem a n'Andreu que els anàs a veure i s'adonaria del seu estat; no es podia engagar la seva restauració perquè costava massa doblers, però en qualsevol moment -si es confirma tant d'interès com sembla que hi ha- es pot començar la tasca. Mentrestant es va col·locar el llantoner, que com bé sabreu era la lluminària antiga, i per fer joc es col·locaren les lluminàries de ferro.

-L'embutumada de color gris ja hi era abans de venir el rector; el que es va fer és repassar amb el mateix color de pintura aquells baixos que la humitat havia fets malbé; les rajoles de la capella fonda es traslladaren i col·locaren a les capelles de Sant Sebastià i el Cor de Jesús. Es va folrar amb fustes verticals separades de la paret un cm. perquè la humitat feia impossible fer cap altra

...

cosa. De totes formes les fustes no fan gens de mal i en qualsevol moment es podrien desferrar i cercar un mètode millor.

-El trespol del cor estava fet de marès de molt baixa qualitat, bonyerrut, negre i amb una brutícia aferrada pel pas dels anys. Un representant del patrimoni eclesiàstic va venir a veure'l i va trobar escaient la rajola que era de mostra per col·locar-hi: rajola mallorquina. Ni la qualitat ni l'estètica se'n ressentiren.

-El campanar de l'església amenaçava ruïna a causa de la humitat que s'incrustava dins les juntes del marès; es varen netejar aquestes juntes i s'ompliren de ciment portland. En principi el color de les juntes es notava, però després d'uns anys ha pres gairebé el mateix color. S'hauria pogut mesclar algun tipus de color però ningú hi va acudir ja que ni la fesomia ni l'estètica va canviar.

-Les massoles del campanar estaven podrides; jo hi era quan llevaren els trossos de fusta que penjaven allà dalt; supòs que n'Andreu no hi devia pujar mai perquè s'hagués adonat que en qualsevol moment haurien pogut caure. Per tornar-les a col·locar s'havien de fer totalment noves i això era impossible pel minvat pressupost amb què es comptava. Ara bé, els bastiments encara hi són, i si hi ha qualcú animat crec que seria lloable que emprengué la tasca de fer-ne unes i col·locar-les.

Se'ns fa difícil de comprendre que n'Andreu Ramis hagi estat tants d'anys a dir la seva opinió, mentre que quan es realitzaven les obres no es va acostar ni va dir res mai. Cal esmentar que el noranta per cent de persones de Lloret col·laboraren d'una o altra manera en les obres.

També se'ns fa difícil comprendre com tot un etnòleg i membre de l'Institut Català d'Antropologia demostrí tan poca sensibilitat i desconeguí tant la realitat del seu propi poble, qualificant d'atemptats unes millores que si no les hagués fetes aquest rector, ben segur que ara molts d'aquests patrimonis s'haurien perdut. Allò que sembla que havia mal paït ha sortit a la llum amb uns arguments precisament que

L'article que publicam a la pàgina 10 aparegué al N° 32 de la revista "El Mirall" (Novembre 1989), mentre que el de les pàgines 11 i 12 ho féu al N° 33 de la mateixa revista (Desembre 1989).

Dibuix de l'església parroquial de Lloret, aparegut a la portada del núm. 6 de la revista "Es Pi Gros".

tots romanen a favor del rector. Es pot criticar la manera d'actuar en públic o no estar d'acord amb les idees d'una persona; el que no es pot fer és el que ha fet n'Andreu, que basant-se amb un fet anecdòtic, l'afer de Sa Pobla, -estam segurs que n'Andreu no ha escoltat totes les parts ja que els responsables del patrimoni eclesiàstic recolzen el rector- ha tret a llum una sèrie de cabòries que cap persona de Lloret accepta. Ha oblidat un aspecte bàsic que tota persona que es diu "científic" ha de tenir en compte: el sentit comú.

Seria demanar massa que rectificàs aquestes acusacions que ben poques persones li acceptaran. Del contrari demanam que demostrí amb papers oficials que el que va decidir el consell parroquial fou un atemptat contra el patrimoni eclesiàstic del poble.

Les opinions d'una persona que no respecta el treball d'una altra i que en critica la seva tasca uns anys després, no mereixen atenció; i molt manco si durant les obres no es va acostar ni per donar algun consell sobre el malfurat patrimoni.

Només volem remarcar la tristesa que ha produït a Lloret aquest escrit de n'Andreu publicat a EL MIRALL i que la gran majoria, sense ser experts en la matèria, però carregada de sentit comú, està profundament dolguda per les gratuïtes afirmacions que responen més a una actitud que a un escrit científic i seriós. ■

PS.: Aquest escrit rep el suport de les set persones membres del Consell Parroquial durant les obres. Les altres dues persones no han pogut ser localitzades.

POLVOS MÀGICS

No podeu creure...

- Que el corresponsal d'un diari, fa uns me sos tan amic del capellà, ara no el pugui ni veure.
- Que enguany hagi estat el darrer any que el fogueró dels Quintos s'ha fet a la plaça.
- Que la Comissió de Música vulgui cobrar perquè els al.lots toquin amb el piano de la Parròquia.
- Que hi hagi tants de diumengers per Lloret.
- Que els forns, els cafès i les botigues facin més calaix el cap de setmana que tota la resta de la setmana junta.
- Que a les festes, alguns d'aquests locals col.laborin tan poc.
- Que Sa Comuna sigui el femater d'electrodomèstics de línia blanca de la comarca.
- Que ja és ben hora que qualcú es posi a fer-la neta.
- Que la tan esperada (i anunciada) Representació dels Reis no s'hagi feta.
- Que fins i tot s'anuncià per Ràdio Balear.
- Que a l'Escola Pública ja hi poden entrenar els vespres: Hi han instal.lat focus.
- Que a la Piscina Municipal s'hi construeixen uns nous vestuaris.
- Que el Centre Parroquial pareix que ja no caurà: a la fi han adobat el crivell, tot aprofitant les obres de la plaça.■

...idò és ben ver

CRIDÒRIES

de Gómez de la Serna

- El qui demana xocolata és d'una altra raça que el qui demana cafè.
- Se naufraga a la mar i se naufraga al cel. Mirant el cel se sent el mateix vèrtigen que mirant el mar.
- Són més llargs els carrers de nit que de dia.
- El peix més difícil de pescar és el sabó dins la banyera.
- El soroll dels peus descalços d'una dona sobre les rajoles proporciona una febre sensual i cruel...
- Quantes vegades les cames femenines se'ns pugen al cap com un alcohol fort! ...
- El bany és el sepulcre alegre dels vius. Gaudim d'aquest sepulcre mentre puguem!
- Les mamelles de les ambaixadores representen com res altre llur país. Per això cal inclinar-se molt submissament davant el bust de la senyora ambaixadora.
- Cal estar a bé amb la mort, perquè ella és qui continua i perdura i no la vida.
- El llibre és un ocell amb més de cent ales per volar.
- Els xinesos escriuen les lletres de dalt a baix com si després fossin a sumar el que han escrit.
- Una "entretinguda" és una dona que està sempre avorrida.
- Els qui maten una dona i després se suïciden haurien de variar el sistema: suïcidar-se abans i matar-la després.
- Madrid és sentir cridar una: "Aviam si te pos el cul com una tomàtiga!".
- El cap és la peixera de les idees.
- La diferència que hi ha entre nimfes i sirenes és que les nimfes tenen les besades dolces i les sirenes salades.■

(Traducció d'Andreu Salom)

LES MATANCES:

AQUELL TEMPS NO RETROBAT

Sempre m'han encaptivat aquestes celebracions espontànies, que arreplegaven un bon grup de persones al voltant d'un esdeveniment. Un d'aquests esdeveniments, no sé si per nostàlgia o per records d'infantesa, són les matances. Sempre han tingut un cert alè de màgia, de misteri, de quelcom nou. Fa uns vint anys vivíem les matances d'una forma intensiva, esmicolant cada hora del dia per gaudir-ne tots els minuts.

De bon dematí, a trenc d'alba, la caldera plena d'aigua era damunt els fogons instal·lats a la carrera; els ganivets ben esmolats, la màquina de capolar ben neta; les espècies aparellades damunt la taula; el ribell de la sang; la taula matancera i el banquet per sacrificar el porc. Aquest havia estat engreixat dia rera dia amb tot el menjar que desitjava; el porc matancer era un privilegiat: ara una grapada de faves o de ciurons, suara una ensegonada, després un poc de verd. A vegades li tenia enveja. Per mi era un espectacle veure'l engrei-

xar amb aquella felicitat i amb aquell "boca que bades, menjar que reps". Arribava el gran dia i gairebé no podia caminar deu passes sense haver-se d'aturar per reposar. Caminava amb mansuetud, com si els potons li fessin mal i hagués d'escorcollar el terreny que trepitjava. Mai no vaig poder copsar com anava tan tranquil cap a la banqueta. El meu pare, En Miquel i En Felip de Son Pèl, l'oncle Toni, l'oncle Jaume i el padrí Tomeu eren els encarregats de posar la bestiola de més de dos-cents quilos damunt el banc.

Record bé que a ca nostra ja es vivia la diada de matances dos dies abans, tot aparellant els ormetjos i comprant allò que feia falta. El dia assenyalat m'aixecava tan prest com mon pare: m'agradava sentir l'oloreta del cafè que ma mare ens feia abans de partir. Ella portava un davantal de color blanc amb unes retxes de color, verticals- i aquest dia més que mai, era la mestressa de casa. Us heu preguntat mai què serien unes matances si no hi hagués una madona? No serien matan-

ces. Les meves germanes eren al llit; a vegades N'Antònia s'aixecava després de sentir els primers crits, però jo sé ben cert que no dormien, que s'aferraven al coixí perquè els esgarrifava el plor de l'animal. Na Francesca, molt nineta encara, plorava perquè feia seu el gruny i guaitava per la finestra, mig oberta per por que no la descobrissin. Mon pare em deia que havia d'aguantar la cua (ja m'ho havia dit uns dies abans), que el qui feia aquesta lloable tasca era el qui tenia més importància; i jo m'aferrava a la cua amb les dues mans tot pensant amb el servei inestimable que feia a la família.

Quan eren les nou ja no quedava cap peça al seu lloc: tot estava descompost; era l'hora de menjar una figa seca -que la padrina havia guarnit especialment per aquest dia-, i un glop d'aiguardent. Les ties i els cosins començaven a arribar. Les dones ja es posaven a fer els budells nets, els homes a destriar la carn per a la sobrassada, per als camaiots, per als botifarrons; per fer el saïm. I la mestressa que anava d'un lloc a l'altre; no es tallava cap peça, no es guardava res sense l'aprovació de ma mare: "Quina carn magre vols? On vols sa taiada de ses sopes? On posam aquests llocs?".

Pels cosins començava una altra història. Aquest dia ens barràvem com mai -les nines quedaven per ajudar- i jugàvem amb delit. Però ja teníem ullat un bon feix d'esbatzers i el dematí anàvem a cercar-lo. Al migdia ja te

niem damunt l'era la matèria per fer el fogueró de matances.

El dinar era d'allò més exquisit: unes sopes on no hi manca va res, i un frit de matances regat amb vi trepitjat pels mateixos peus d'aquell que ens el beviem que tirava d'esquena. Les taronges mandarines i els bessons torrats arrodonien la dinada.

Per l'horabaixa només hi havia feina de rodar per omplir les sobrassades, els botifarrons, els camaiots, fer el saïm -aquelles llesques de pa torrat untat amb saïm vermell!- Molts se n'anaven amb un "fins demà".

I entrada de fosca l'al.lotea feia la festa: calàvem foc als esbarzers -nosaltres no anàvem a "fer tests" ja que vivíem a fora vila- i enrevoltant el fogueró cantàvem allò de

*Matancera, culera, culot,
fica es cap dins sa caldera
i treuràs un camaiot.*

mentre les guspises s'enlairaven cap al cel. Era certament una nit màgica.

El vespre, entre salar els ossos, col·locar les sobrassades, tastar i fer la tertúlia, s'escolava amb la mateixa rapidesa que es consumia el fogueró.

L'endemà -solia ser diumenge- fèiem el dinar de matances. El capellà i el batlle no hi faltaven. Un arròs i unes pilotes que et tiraven d'esquena. El que més record, però, és la conversa que es perllongava fins entrada de fosca, entre "les forces vives del poble". Sortien els pedaços bruts de tothom. I també se'm quedà gravada una frase del batlle quan partia: "Me'n vaig amb mol-

tes ganes... de tornar l'any que ve!".

Aquest diumenge érem uns trenta a la taula. La família més apropada no hi faltava; quedar exclòs d'un esdeveniment així era una ofensa tan greu com no anar al dinar de Nadal o Cap d'Any.

Avui les coses van d'una altra manera. Les matances són quelcom que s'ha de fer i ha de passar com més aviat possible ja que el temps sembla no bastar mai. Però aquell record, aquella placidesa amb què vivíem aquesta diada, això, no ho oblidarem mai. ■

Felip Munar i Munar

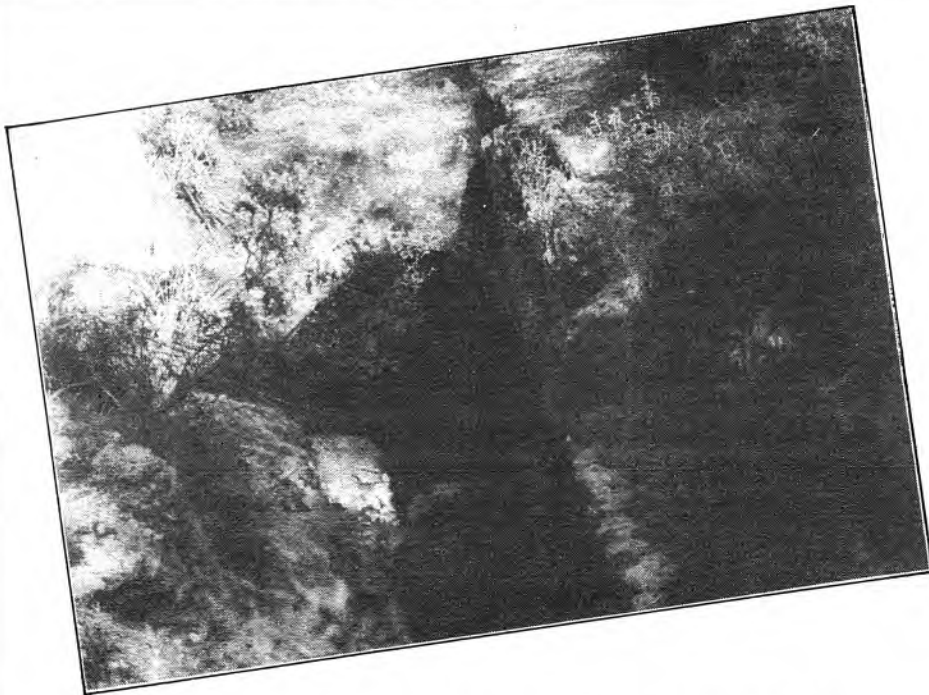
EL POLÈMIC PIANO DEL CENTRE

El passat mes de novembre la Comissió de Música realitzà la seva reunió anual a bans de començar el curs per tal d'enfocar-lo i aclarir una sèrie de punts que feien referència al mateix.

El punt més conflictiu que es va tractar a la reunió fou el relatiu a la propietat del piano ubicat normalment en el Centre Parroquial. Segons Llorenç Vallcaneras, membre de la Comissió, el piano era propietat de la Comissió de Música. Davant aquesta afirmació respongué l'actual rector, Mn. Santiago Cortès, negant l'esmentada propietat a la Comissió de Música. Se-

gons ell, l'anterior rector, Don Miquel Mulet, demanà una subvenció al C.I.M. i com que aquesta no va ésser suficient, s'aportaren doblers de la Parròquia i una petita part de la Comissió de Música. D'aquesta manera el piano seria propietat de la Parròquia, cosa demostrable amb documents i factures.

Sense ànim d'entrar en polèmica, creim que pot resultar clarificador recordar el que Don Miquel Mulet escrigué en una carta dirigida a "Es Pi Gros" publicada en el número 26/27 (Juliol/Agost 1985): "... el Consell Insular concedí una subvenció de 250.000 pts. El piano va costar 400.000 pts. que amb un descompte de 50.000 pts. va baixar a 350.000 pts. Les 100.000 pts. restants han estat pagades de la següent manera: Festival musical-teatral, 34.462 pts.; Comissió de Música, 20.000 pts.; i la Parròquia ha afegit les restants: 45.538". ■

SA COVA D'EN DEINAT (i II)

Devia tenir devers 16 anys quan en vaig veure un d'ells per primera vegada.

Era un home com nosaltres, però duia una cosa al cap que li lluïa i un pal punxegut a la mà, també lluent. Anava molt més vestit que nosaltres. Encara que cal dir que no era difícil, ja que a la tribu anàvem tots nus, manco el bruixot; i només ens cobríem a l'hivern quan els arbres de la muntanya tornaven blancs.

Es deia, com ells mateixos s'anomenaven, un *romanus*.

Jo els tenia molta por, ja que només havia sentit contar coses dolentes d'ells. Havia sentit dir que a la badia que hi havia al sud de l'illa, havien atacat a les tribus de per allà i hi haïen establert un poblat grandios. D'aquest poblat, que anomenaven Palma, partia un gran camí empedrat molt llarg, que duia fins a una badia al nord on hi havia una altra ciutat, Pollentia.

Aquest camí passava a poques hores a peu d'on érem nosaltres, i pel perill que això suposava hagüérem de construir varis talaiots. Aquests se situaven al nord del nostre poblat i es comunicaven diàriament amb les tribus

més properes al camí dels *romanus*

En pocs mesos les tribus dels *kokostix* i dels *senxel.lix* contactaren amb els *romanus*. Poc després començaren a venir *romanus* per la nostra terra i ens venien eines metàl·liques més bones que les que teníem.

Quedàrem enlluernats. També ens dugueren animals desconeguts que no es feien por de nosaltres i que es podien menjar; un líquid vermellós que treïen del raïm, que marejava però era molt bo; llavors de plantes comestibles i moltes més coses.

De totes maneres, nosaltres els vèiem amb mals ulls. Això feia que no tractéssim molt amb ells, cosa per altra banda difícil degut a la carestia de les mercaderies que ells portaven. El millor mètode per a conseguir-les era el fer feina per a ells. Era una feina baixa i roï: anar a la guerra. Els *romanus* sabien que tot illenc era infalible amb la bassetja.

Quan ells volien reclutar mercenaris tractaven els nadius més o manco bé, però jo havia sentit contar que a vegades n'agafaven de presoners per a fer-los esclaus. Per això estic content i

orgullós que de la nostra tribu no n'hi va haver cap que es fes soldat.

Només hi va haver un home jo ve, En Bocke, expert en construir talaiots, que anà amb els *romanus* al nord, per a reforçar un castell que hi havia a la muntanya. No sabérem res d'ell en varis mesos, i quan ja ens pensàvem que era mort ens arribà la notícia que s'havia establert devers el castell. Ningú no sap com, ni per què, però els *romanus* li donaren terres i fundà un lloc amb el seu nom romanitzat: Bocchorum. També donà el seu nom a una cala. De totes maneres, nosaltres, sempre que en parlàvem, dèiem Bóquer i Cala Bóquer, oblidant-nos del nom llatí.

Així fou com alguns que durant tota la seva vida havien demostrat tenir menys cervell que els altres, veren que aliar-se amb els *romanus* era un gran negoci. Així alguns es feren intermediaris entre les tribus i els *romanus*, i es feren rics oferint els productes romans més barats que els casolans.

Això comportà la ruïna dels artesans illencs, que començaren a passar fam.

Mentre, aquests nous rics de cada dia parlaven manco amb els seus, i només tenien per amics els *romanus*. Els seus fills ja no parlaven el nostre idioma, sinó el romà. Els seus noms ja no eren Icesta, Cloi, Maro, Aspri; sinó Sílvia, Julius, Cecilius.

* *

També vengueren romans a viure al nostre poblat, apropiant-se terres que abans eren de tots. Nosaltres no els volíem, però ells tenien la força. Així la gent, poc a poc, començà a parlar el romà per a comerciar. Més endavant els *romanus* mostraren que no podien suportar el sentir-nos parlar en la nostra llengua ja que pensaven que així no ens podien controlar. Per açò se'ns obligà a parlar en romà si n'hi havia algun d'ells en la nostra presència. Si hagues sin pogut,estic segur que ens ho haurien fet parlar entre nosaltres i tot.

Malgrat això, nosaltres només aprenguérem alguns mots bàsics, que empràvem les poques vegades que xerràvem amb algun d'ells. Però en el seu afany de dominació no només ens imposaren el romà, sinó que també sembraren la discòrdia entre els nadius il·lencs.

Aprofitant les necessitats que passaven els artesans de les nostres tribus, els *romanus*, juntament amb els nostres que s'havien ajuntat amb ells, començaren a difondre el rumor que les tribus veïnes volien concentrar el comerç, deixant a les demés de banda.

Això era fals, cap tribu no en volia saber res dels *romanus*, però la mentida fou efectiva i la fam guanyà al cervell. Així començaren les disputes intertribals que foren la fi de la magrana que ens ajuntava a tots. Poc a poc les disputes passaren a les armes, i els germans es mataven els uns amb els altres, per culpa de l'engany de l'invasor.

El control i el poder dels *romanus* s'enfortia cada colp més. Se'ns obligà a aprendre el nom dels seus capitosts i les lletres del seu estandart: S.P.Q.R., que per a ells eren sagrades.

Al mateix temps que ells augmentaven el seu domini, també érem més els que ens hi oposàvem. A la nostra tribu érem pràcticament tots, i dúiem dues fulles del pinet clavades al vestit (car érem en l'hivern). Aquestes fulles eren la nostra senyera, més vella que la seva, i simbolitzava la independència de la nostra tribu enfront de l'invasor. Això els

posà molt nerviosos.

* *

Nosaltres ja vèiem venir que qualsevol dia els *romanus* ens voldrien eliminar. Ja ho havien fet amb altres tribus.

Ha estat avui de matí quan ha passat el que havia de passar. Quan els *romanus* han passejat el seu estandart pel poblat, nosaltres en lloc de dir, com cada dia "*Senatus Populusque Romanus (S.P.Q.R.)*"; hem cridat: "*Sols Podem Queixar-nos dels Romans*".

Això els ha posat fets una fúria i han atacat.

Nosaltres estàvem preparats. En Fonafonoi, que rebia aquest nom per ser el millor tirador de fona de la tribu i perquè bevia un licor de fonoi que ell mateix preparava, en tombà tres de seguits a pedrades amb bassetja.

De totes maneres, la seva militarització els ha permès imposar-se tot d'una i acabar amb tot el poblat en pocs minuts, tot essent ells només una vintena d'hommes.

Jo he pogut escapar, malferit, i he vingut a parar en aquesta cova. Ells em cerquen i em trobaran aviat. Per això esperar que alguna persona pugui entendre el que he escrit, per a prevenir-la que no deixi que la seva llengua es perdi ja que és el primer pas cap a la destrucció que no rebutgi els seus germans per mor de les mentides d'estrangers i traïdors, i perquè sàpiga que en aquesta terra un poble lluità un dia per la llibertat. ■

NOTA

La fotografia d'aquesta pàgina correspon a una figura de bronze, d'origen romà, trobada en Es Castellassos, l'any 1816. La que publicarem al número passat correspon a una figura de bronze de 21 cm. d'altària, de procedència grega, trobada a Son Gelabert de Dalt l'any 1867.

Conselleria d'Educació
i Cultura del Govern Balear

L'ADORACIÓ DE L'ECCE HOMO

(i III)

Associació de la
Premsa Forana

El senyor Mulet d'Algaida em va oferir el seu arxiu per si podia trobar-hi referències del Cicle Pasqual. Em va fer arribar un full solt, manuscrit, que datà rem del segle XVIII per la tipologia de la lletra, on, en estrofes de quatre versos de set i cinc síl·labes i amb rima consonant els versos parells -que són els de quatre síl·labes- tot imitant la tonada del cançoner popular, ens conviden a l'adoració de Jesús crucificat:

- 1- Veniu, veniu adorar
al Redemptor
oferin|t|-li liberals
el vostre cor.
- 2- Digau-li vos amb molt
Jesús dulcíssim,
Cordero immaculat
amabilíssim.
- 3- Sich mil y tan|t|s d'asots
que vos donaren,
el vostre ermosíssim cos
desfiguraren.
- 4- Tres mortals agonias
vàreu tenir,

però en vida quedau
per més patir.

- 5- De espinas vos coronan
peneixans |sic|
los qui de vós afavorits
són inhumans.
- 6- A vòstron'cap coronan
las espinas,
que són per los superbos
medicinas.
- 7- Concediu-me humildad
o Jesús meu,
per no ser reprobad
de vós mon Déu.
- 8- Ab la capa de escarnio
que es vestiren,
un nou Rey de burlas
vos fingiren.
- 9- Arroditllats devant de vós
gran festa feyan,
y tapant-vos los ulls
de vós se reyan.
- 10- El papiro afrontós
Rey vos publica
y que sou Déu tot poderós
també indica.
- 11- La caña de la mà
és evidència

ser ploma de firmar
justa sentència.

- 12- Com advocat molt piadós
vos adoram,
y també jutje rigurós
vos confesam.
- 13- En un balcó vos treu Pilat
de una plasa,
para llibrar-vos usa
de essa trassa.
- 14- Rebel. los los judios
persistexen,
que vos don la mort
que ells merexen.
- 15- Que siau crucificat
és que intentan
y de cridar tan fort
quasi rabentan.
- 16- Estas veus foren llansas
qui dividiren,
el sagrat cor de Jesús
quant se obiren.
- 17- Però vostra Mare Señor
arrodillada,
adora vostra humanidad
divinisada.
- 18- Perdonau-nos Déu meu
aquí prostats, |sic|
que contrits confessam
nostros pecats.

FET EN M PER PAV ABADAL. ANY. 1800.

Existeix una codolada que té certs paral·lelismes amb aquesta Adoració. Es diu *Codolada del Sr meu Jesucrist*.

Senyor meu Jesucrist
¿voleu-me dar enteniment
per porer considerar
de quin modo tenc d'usar
per a salvar-me?
y també per no errar-me,
qu'és perillós.
Senyor, jo confii en Vós
que m'ajudareu

que m'corregireu
quan aniré errat,
Vós qui n'el món m'heu posat
per vòstron servici.
I en el dia del judici
en que m'heu de judicar
y jo res vos poré negar
devant de Vós,
Senyor Déu meu gloriós
dau-me victori.

...

Parlem de la Passió
que Jesucrist va passar,
perquè el poguessen mirar
fàcilment los pecadors.
Contemplem aquells suors
de l'Hort de Getsemaní,
quan Judàs el va traïr
per trenta diners.
Aquells jueus embusters
i enganyosos,
tots maliciosos,
el dugueren a Pilat.

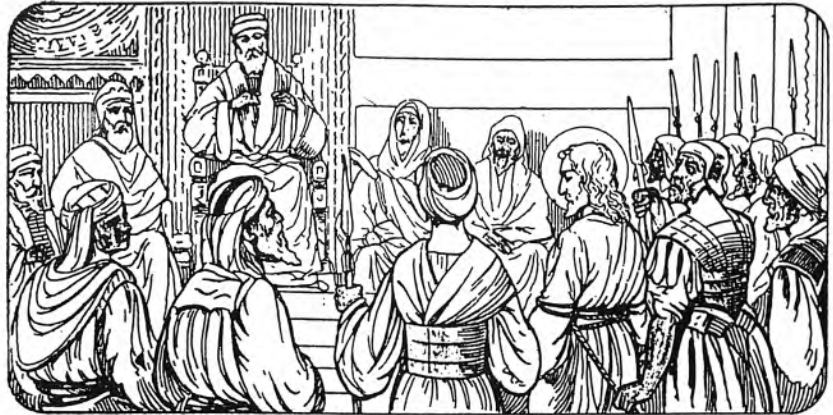
Pilat ha manat
que l'assotassen.
No volia l'enclavassen,
perquè no.u mereixia
trobar que no tenia
culpes bastants.

Considerau, mos germans
sa pena y el dolor
que sentí lo Redemptor
en aquella hora.

Los soldats se fan enfora
y comensen-lo assotar.
Li varen descarregar
passats de cinc mil assots,
amb xiplines i garrots
esquinçant-li les costelles,
ossos, nirvis i canyelles
tot va patir.

...

Els jueus amb gran furia
en terra el varen tirar
i el Senyir es desmaià,
i altre volta caigué.
Tres vegades que cert sé
va besar la terra dura
un Rei de tanta hermosura
com era aquell.
No tenia car ni pell
que no fos ensangrentada,
la cara desfigurada;

poreu pensar i
Així mateix va arribar
al munti-Calvari.

...

Tot el que hem esmentat ens
ajudarà a comprendre les obres
que representaven la Passió i la
Mort de Jesús. Hi ha força paral·
lelismes entre els documents ob-
jecte d'estudi de la nostra tesi
i tot el que acabam d'esmentar. Pe-
rò això ens portaria a un altre
estudi molt més llarg i que si
trobam amb forces ben prest po-
drem oferir. ■

Felip Munar i Munar

NOTA

Amb el present article do-
nam per finalitzada la sèrie de
tres que hem dedicat a subtemes
del teatre del Cicle Pasqual.

En un principi estava pre-
vist publicar només dos arti-
cles ("Els inicis socials del
teatre" i "El Cançoner Popular
i la Passió de Jesucrist"), pe-
rò la llargada del segon ens va
fer veure la conveniència de di-
vidir-lo en dues parts (la pri-
mera amb el mateix títol i la
que publicam en aquestes pàgi-
nes).

EN QUATRE PARAULES

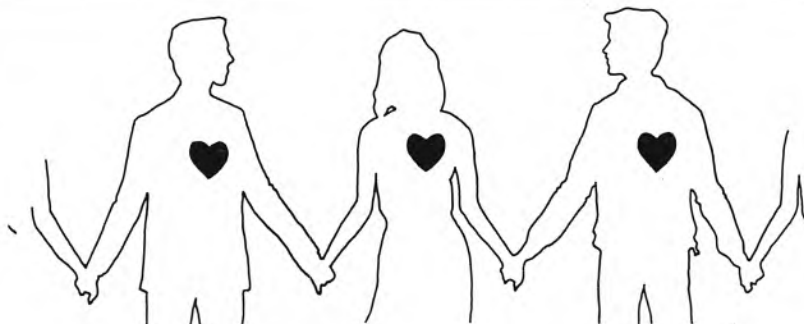
Obrint les planes d'un diari qualsevol és fàcil tro-
bar ofertes de viatges, n'hi per a tots els gusts. Per ai-
xò la gent viatja molt més que abans, perquè a l'oferta
hi hem d'afegir la facilitat i la comoditat amb què avui
ens podem traslladar d'un lloc a l'altre. Els llocs més
insòlits han estat visitats per gent que fa uns quants
anys no ho hagueren somniat mai. També he de dir que grà-
cies a aquesta explosió de ganes de viatjar les nostres i-
lles s'han convertit en una de les metes de molta gent de
tal manera que del turisme n'hem fet la primera font d'in-
gressos.

És clar que el viatjar no és traslladar gent d'una
part a l'altra. Hi ha d'haver un receptor, un amfitrió,
que rebi tota aquesta gent, que els faci compartir tot lo
bo que aquí tenim, des de la natura, la llengua, la cul-
tura, passant per la nostra cuina.

¿Està preparat el nostre poble per ésser amfitrió? ■

Germandat de Donants de Sang de Mallorca

QUÈ ÉS UN DONANT DE SANG?

Es una persona que ofereix la seva sang per a cobrir les necessitats que té el nostre país d'aquest element, després d'haver estat sotmesa a un control sanitari que assegura la possibilitat de ser donant de sang.

PER QUÈ CAL DONAR SANG?

PERQUE NO N'HI HA A BASTAMENT PER ATENDRE TOTES LES NECES-
SITATS.

La més avançada tecnologia no ha estat capaç de produir aquest element essencial per a la vida. Així que no existeix altra possibilitat d'obtenir-lo que no sigui a partir de la generositat personal de l'esser humà, únic capaç de fabricar-la en el seu propi organisme.

QUI NECESSITA SANG?

A determinades malalties s'utilitza sang com a medicament. També és necessària per a les operacions quirúrgiques i per atendre els accidentats. En tots aquests casos la sang és una substància imprescindible. Se necessita aquest substància cada dia; no és, com creuen alguns, un element d'emergència.

PER QUÈ ÉS TAN IMPORTANT LA SANG?

Perquè en el seu recorregut per l'organisme proporciona els elements indispensables per a la seva nutrició i defensa, substàncies nutritives, gammaglobulines per a la defensa contra els agents infecciosos, i els factors coagulants necessaris per evitar la pèrdua de sang.

De la sang se'n poden treure varis productes, que s'apliquen segons les necessitats:

- Sang total.
- Concentrat de glòbuls rojos.
- Concentrat de plaquetes.
- Concentrat de leucòcits.
- Plasma i els seus derivats: albúmines, gammaglobulines.
- Factors de coagulació.

QUINES SÓN LES CONDICIONS PER ESSER DONANT?

La donació no representa CAP PERILL per al donant, sempre que es compleixin les condicions següents:

- Edat: Entre 18 i 65 anys.
- Pes: Superior als 50 Kg.
- No patir determinades malalties que puguin ser trasmeses per la sang, segons l'informaran en el moment de la donació.

QUÈ CAL FER PER DONAR SANG?

Acudir a un Banc de Sang. Aquests, en contacte amb les Germandats de Donants, treuen la sang en els propis Centres o a Unitats Mòbils, i, posteriorment, l'estudien, la processen i la faciliten, en les condicions més adequades, als serveis mèdics que la necessitin.

Amb el suport de
l'Ajuntament de
Lloret de Vistalegre

La vida de moltes persones depèn que els Bancs de Sang tinguin la quantitat suficient d'ella.

El número de donants de sang al nostre país és molt inferior al d'altres països.

De cada 1.000 ciutadans, només 24 ofereixen la seva sang, mentre que en els països de l'Europa occidental ho fan entre el 50 i 60 per mil d'habitants. ■

FES-TE DONANT

GRUP DE GUITARRES I BANDURRIES

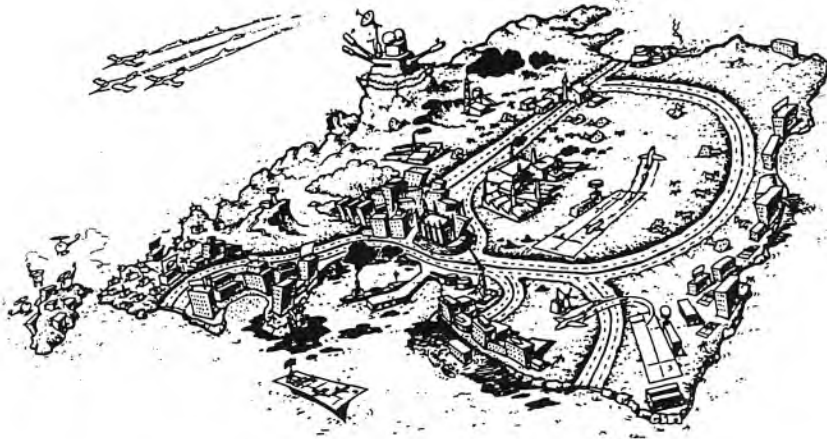
El grup de guitarres i bandurries cobrarà 5.000 pessetes per cantar i tocar a les bodes comunions, batejos i altres funcions que se celebren fora de l'hora de missa que durant l'hivern acostuma a cantar i tocar (Diumenges a les 11 del matí, de dia 15 d'octubre a dia 15 de juny).

Hem pres aquesta determinació per evitar malentesos i complaure tothom.

Per qualsevol tipus d'informació us podeu dirigir a Na Francisca Mª Niell o a Na Catalina Picornell Arrom.

URBANITZAR: SÍ O NO?

Una altre vegada, desgraciadament, ha tornat a sortir el tema de les urbanitzacions i altre cop els seus detractors i els seus defensors han mantingut acalorades discussions sobre el tema. Urbanitzacions com les de la Canova, cales de Manacor, Mondragó, etc., són exemples clars d'aquests enfrontaments.

Per una banda els defensors de les urbanitzacions argumenten que aquestes noves urbanitzacions seran el relleu econòmic de certs pobles no afectats en desmesura pel turisme; també hi afegeixen que aquests plans no seran excessivament perjudicials per a la naturalesa i, sobretot, l'argument que si els altres ja ho han fet per què no ho poden fer ells.

Malgrat tot, l'argument que no diuen (encara que sigui el principal) és el seu ànim d'enriquir-se aviat i així com sigui.

Per altra banda tenim els arguments dels detractors de les noves urbanitzacions i que, a grans trets, són els següents;

- En terme de nombre de turistes Mallorca ja no creix pus, doncs per què incrementar l'oferta de places turístiques? No valdria més modernitzar i reestructurar la planta hotelera que ja tenim?

- La conservació del paisatge és un tema capital per continuar sent atractius turísticament. Llavors, no basten ja els desastres ecològics que s'han fet a aquesta Mallorca nostra perquè encara s'en facin més?.

Crec que les dues postures són egoistes i també ambdues tenen part de raó. És veritat que no es pot destruir més el medi ambient i que s'ha de modernitzar i reestructurar la planta hotelera si volem continuar com a líders turístics; però per altra banda, crec que la voluntat d'enriquir-se no és dolenta. Jo demanaria a les persones que s'oposen a les urbanitzacions què farien ells si tinguessin un parell de quarterades a vorera de mar i que d'un dia a l'altre

poguessin passar a viure com a reis; continuarien actuant i pensant igual?

Hi ha una solució intermèdia que podria almenys contentar les dues parts. Si existís un catàleg d'espais naturals per protegir (consensuat per ambdues parts i el Govern Balear) i un sistema de compensació econòmica per als afectats, els problemes que ara hi ha ja no existirien.

Per una banda tots els ecologistes, hotelers..., que són detractors de les urbanitzacions noves no estarien

preocupats per aquest tema, ja que no seria possible la realització d'altres urbanitzacions. Llavors, podrien dedicar-se millor a la necessària conservació de la nostra natura i al millorament de la qualitat de l'oferta turística de la qual en el fons tots depenem.

D'altra banda, els possibles urbanitzadors s'haurien de veure compensats per un sistema racional de compensacions i no per escàndols irracionals, compensacions que exigeixen actualment.

Els propietaris dels terrenys haurien de comprendre que com que és degut a una decisió política que els seus terrenys passin de valer tres punyetes a una milionada. Així mateix podria passar al contrari si se'ls expropiàs els terrenys. Però com que aquestes mesures són molt antipopulars, el Govern hauria d'adquirir progressivament aquestes terres a un preu més real per contentar els propietaris i a la llarga convertir aquestes zones amb parcs naturals.

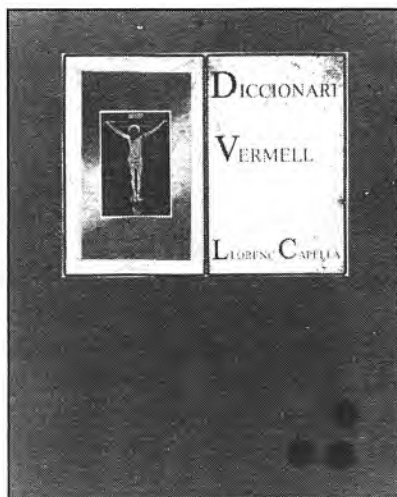
Les constructores, que actualment pressionen moltíssim per fer més urbanitzacions, haurien de saber que el descontrolat creixement urbanístic ha acabat i s'hauran de dedicar més a reformes i reestructuració de la planta que ja hi ha. Per poder-ho dur a terme, el Govern Balear hauria de disposar d'una quantiosa partida creditora per a aquest fi i amb interessos baixos.

És ben hora que tots es conformin un poc i s'arribi a un acord, perquè si no és així a curt termini s'hauria destruït la natura i ens hauríem carregat el turisme que no creix, és més exigent i no vol únicament sol i platja. Tots en tenim un poc la culpa, tant els actius com els passius i sobretot el Govern Balear per no haver dissenyat una política així com cal per resoldre aquest problema d'una vegada. ■

Gracià Sànchez
Mel i Sucre

Libres

Amb aquest *"Diccionari Vermell"* tenim en les nostres mans un excel·lent treball sobre les víctimes de la Guerra Civil a Mallorca. Enell, Llorenç Capellà ens dona a conèixer una esgarrifosa llista amb el nom i una petita biografia dels centenars d'homes i de dones assassinats en aquell moment. Generalment per motius polítics, però també per venjances personals, supèrbia dels falangistes, negocis particulars, etc. la majoria d'ells foren afusellats a les parets dels cementiris, a les carreteres, a les garrigues...; però, a vegades, la bestialitat i la bogeria arribaven a límits irracionals: així, alguns foren cremats de viu en viu, morts a garrotades, desapareguts, torturats, despenyats...

Aquestes víctimes absurdes només eren recordades per aquelles persones que les van conèixer, ja que la por havia construït un mur de silenci. Però, amb el *"Diccionari Vermell"* l'autor pretén, i aconsegueix, *"recuperar un espai de la memòria col·lectiva que sempre subjau a l'ànim dels pobles i que, en sentit positiu o negatiu, influeix en el seu comportament futur"*; i amb això treu de l'oblit uns fets que mai no haurien d'haver ocorregut i que mai no s'han de repetir.

Naturalment, l'autor fa menció dels tres lloritans assassinats: Antoni Balaguer i Bunyola, Julià Ferragut i Coll, Joan Jaume i Ramis. Tot seguit reproduïm el que d'ells se'n diu al llibre.

BALAGUER I BUÑOLA, Antoni

Montuiri

Era foraviler i no pertanyia a cap partit polític. A Lloret, que era allà on vivia, asseguruen que havia dit: "Em posaré les butzes de les dretes per collar". Cas de ser cert que ho digués, ¿fou aquesta fanfarronada la causa del seu assassinat? El trobaren cosit a trets la matinada del dotze de setembre del trenta-sis davant la paret del cementiri nou de la Ciutat de Mallorca, juntament amb dos lloritans més.

JAUME I RAMIS, Joan

Lloret

Quaranta anys. Fadrí. Conreava la terra i mai no se li havien conegut idees polítiques. Tot i això, el temps del Front Popular es declarava públicament comunista, quan sortia el tema de la política a les xerrades de cafè. El mataven a la paret del cementiri nou de la Ciutat de Mallorca, la nit de l'onze al dotze de setembre del trenta-sis.

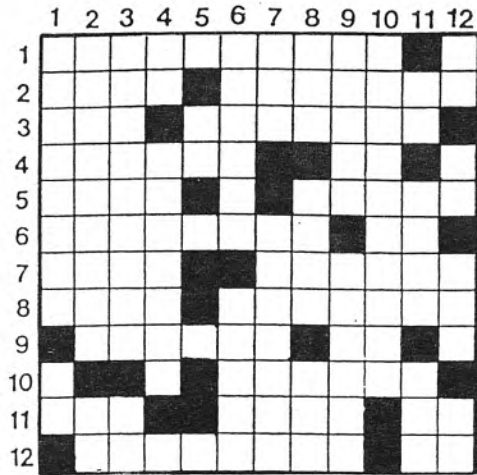
FERRAGUT I COLL, Julià

Sencelles

Tenia vint-i-nou anys i era fadrí. Vivia a Lloret i tal volta li hauria convingut oblidar aquest poble, el mateix dia que hi posà els peus. És clar, que la circumstància a la qual s'atribueix la seva mort, és d'una frivolitat alarmant i s'hagués pogut produir a qualsevol altre poble que no fos Lloret. Julià potser la va provocar inconscientment. Era un foraviler ric i no estava acostumat a perdre. Un dia, asseguruen, que va pintar la falç i el martell a la façana de l'Ajuntament i ningú no va motar. Presumia d'atrevit i sabia que la gent de dretes el mirava amb una mescla d'admiració i de ràbia. Cada diumenge solia posar-se l'escut del Partit Comunista a la corbata, perquè el vessin. Perquè tots el vessin... Conten que acudí convidat al ball de sequer d'una possessió del terme i disputà violentament amb el senyor, el dret a ballar amb l'al·lota que ambdós havien triat. Ell en sortí amb la seva, però cas de ser cert el que conten, li sortí molt car el ball. L'endemà, l'esmentat senyor va ser vist quan entrava a l'Ajuntament i al cap de dos dies detenien i afusellaven Julià a la paret del cementiri nou de la Ciutat de Mallorca. Era la nit de l'onze al dotze de setembre del trenta-sis. ■

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS: 1.- Es diu d'aquell que edifica o construeix. Símbol del sofre. 2.- En el dia que segueix immediatament aquell en què som. Material incombustible compost principalment d'asbest. 3.- Soldat de cavalleria lleugera armat de llança en l'exèrcit alemany. Orde d'aràcnids que comprèn les diverses famílies dels àracs. 4.- Argolla de l'àncora. Suc de raïms fermentat. Vocal. 5.- Unit per l'amistat amb algú. Cinquanta. Criat de lliures que acompanya el seu amo a peu, a cavall o en cotxe. 6.- Gran quantitat de diners. Al rev. Símbol del ruteni. 7.- També anomenada Aliança Atlàntica. Relatió a l'ull. 8.- Molt poc freqüent. Planisferi. 9.- Acció de riure. Consonants. Mil. 10.- Consonant. En hist. nat. pròxim a la boca. 11.- Nom de lletra. Fa dòcil. Pronom. 12.-

Apropiar-se d'alguna cosa en detriment dels altres. To.

VERTICALS: 1.- Que educa. Pronom reflexiu. 2.- Assenyalar els límits. Nota musical. 3.- Formar-se noció d'una cosa sense base suficient, suposar. Símbol de l'actini. 4.- Nota musical. Donar a cens. Nom de lletra. 5.- Símbol del iode. Article contracte. Consonant. Cinquanta. Símbol del fòsfor. 6.- Cornella. Proveïda d'ales. 7.- Altar. Que dona. 8.- Donar. Vernís fet amb laca. Arbre muntanyenc semblant a l'om. 9.- Fruit de l'olivera. Anar més enllà d'un límit. 10.- Qualitat del ridícul. 11.- Consonant. Conjunt de peces de metall que entren en el parament de la cuina. Dit de la cosa contra la qual es comet una acció danosa. 12.- Que gaudeix de bona salut. Crit de dolor. Branca tallada de l'arbre. Pronom.

7 DIFERÈNCIES

TROBAU-LES

SOPA DE LLETRES

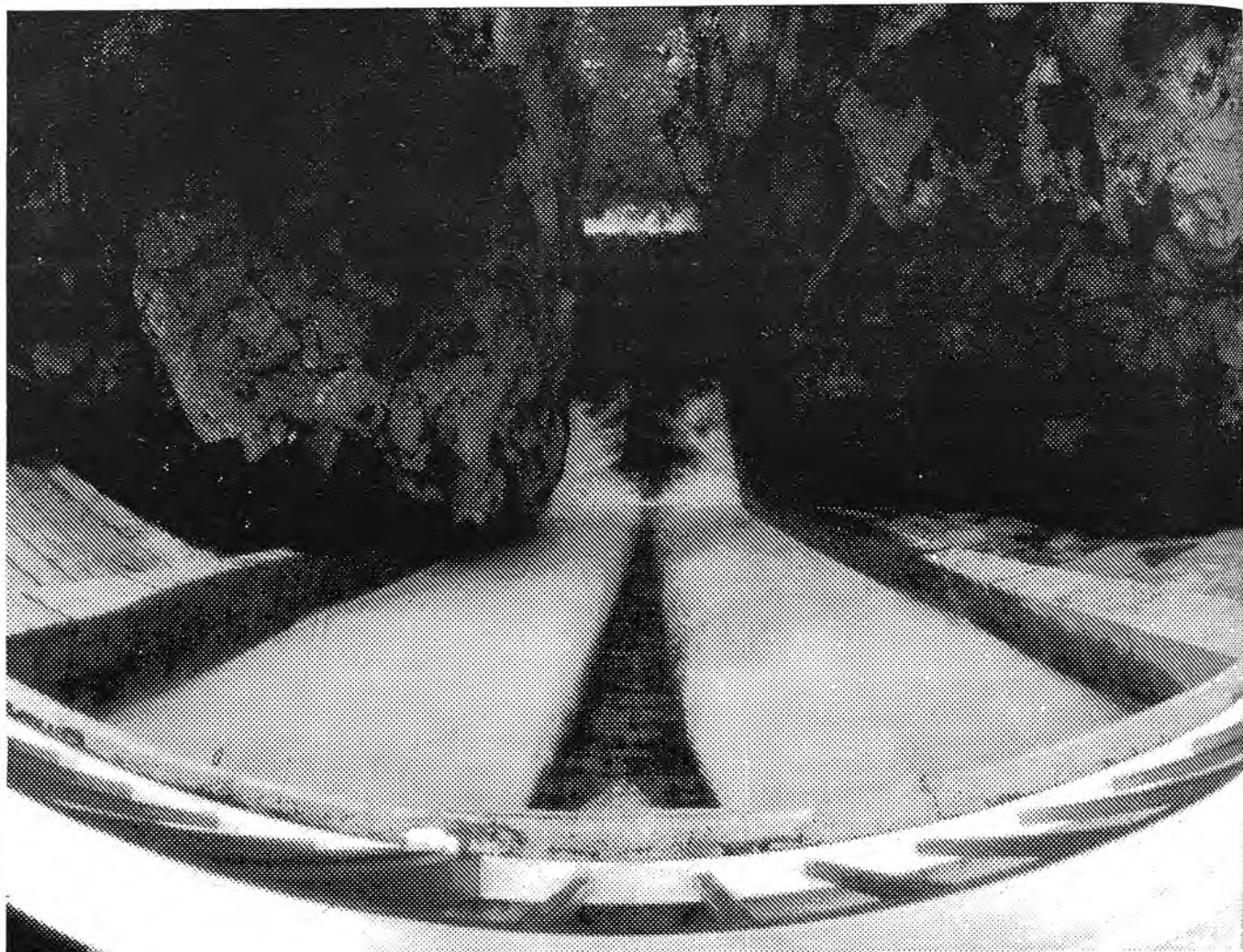
P R A L L E O S N O M O
P I N L L E B E I G O L
G I A T A E S O N A M A
C O T M G I V A N O C N
J I N E E B R A H S O R
N U U S R N I O N C L O
D U M T G I T S E T A J
A N A R Q U I A I O X T
C O R A Z O N D E L A I
E R T L T N E N O P A M

DEU NOMS DE VENTS

PROBLEMA MATEMÀTIC

	+		:		=2
+	■	×	■	+	■
	+	3	-		=5
:	■	-	■	+	■
	×		-		=6
=4	■	=5	■	=7	■

SOLUCIONS A LA PÀGINA 7

Treballam per a que d'aquí a tres anys tota Mallorca estigui a l'alçada d'Europa.

Mallorca és, sens dubte, una illa afortunada. I viure a Mallorca, per tant, és un privilegi. Però no tots els pobles de la nostra illa compten amb les comoditats i la infraestructura necessària.

Un bon grapat no disposen d'una xarxa d'aigües i clavegueram adequada a les seves necessitats actuals.

Per això, el Consell Insular de Mallorca posa avui en marxa un Pla per a que tota Mallorca estigui en

tres anys a l'alçada d'Europa. Un Pla per a millorar la nostra illa.

**PLA DE SANEJAMENT I
ABASTIMENT D'AIGÜES
A LA PART FORANA**

Un pla per a millorar

CONSELL INSULAR DE MALLORCA